

ਜੈਸੇ ਹੀ ਸਸਤ੍ਰ ਨਾਮ ਮਾਲਾ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਖਯਾਨ ਦੇ ਕਾਮਤੇ ਬਚਣੇ ਅਰ ਤ੍ਰਿਯਾ
ਦਰਿਤ੍ਰ ਤੇ ਸੁਢੇਤ ਰਹਿਣਾ ਅਰ (ਸੁਧ ਜਬ ਤੇ ਹਮ ਧਰੀ ਬਚਨਗੁਰ ਦੇਏ ਹਮਾਰੇ)
ਦੀ ਨੀਤੀ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਸਿਖਰਾ ਪਾਖਾਣ ਪੂਜਨ ਦੇ ਨਿਖੇਧ ਜੁੱਧ ਅਰ ਬੀਰਤਾ
ਦੇ ਉਦਯੋਗ ਸੇ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥

(੧੮) (ਗ) ਅਸਫੋਟਕਾਂ ਦੇ ਅੰਤ ਦੇ (ਕਾਯਜ ਦੀ ਪ ਸਭੇ ਕਰਕੇ ਅਰ
ਸਾਤ ਸਮੁੰਦਰਿਕੀ ਮਸਕੇ ਹੋ ਕਾਟ ਬਨਾ ਸਪਤੀ ਸਗਰੀ ਲਿਖ ਬੰਹੂ ਕੋ ਲੇਖਨ ਕਾ ਜ ਬਨੇ
ਹੋ । ਗਾਠ ਸੁਤੀ ਬਕਤਾ ਕਰਕੇ ਜੁਗ ਕੋਟ ਗਣੇ ਸ ਕੇ ਹਾ ਬਲਿ ਦੇ ਹੋ । ਕਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨ
ਬਿਨਾ ਬਿਨਤੀ ਨ ਤਤੁ ਤੁਮਕੋ ਪ੍ਰਭ ਨੈਕ ਰਿਝੇ ਹੋ) ਸ੍ਰੀਯੇ ਸੇ ਅਰ ੧੦ ਸਵੈਯੇ,
ਜਾਗਤ ਜੋ ਭੁਜਪੋ ਨਿਸਧਾ ਸਰ ਆਦਕਾਂ ਸੇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥

(੧੯) (ਘ) ਜੇ ਇਹ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ੧੦ ਸਵੈਯੇ ਸ੍ਰਾਵਣ
ਸਿੱਧ ਸਮੂਹ ਆਦਿ ਸਵੈਯੇ ਅਰ ਚੌਪਈ ਹਮਰੀ ਕਰਹੁ ਹਾਬ ਦੇ ਰੱਛਾ ਆਦ
ਬਾਣੀ ਦਾ ਪਾਠ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣ ਸਮੇਂ ਅਰ ਰਾਮਾ ਵਤਾਹ ਦਾ ਪਾਠ ਦਸਹਿਰੇ
ਦੇ ਦਿਨ ਅਰ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਨਵਰਾਤ੍ਰਿਆਂ ਮੈਂ ਤਖਤਾਂ ਪੜ ਅਰ ਕ੍ਰਿਸ-
ਨਾ ਵਤਾਹ ਦੇ ਸ੍ਰੀਯੇ ਹੋਲੇ ਮਹਲੇ ਵਿਖੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਸਰ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਉਂ ਪੜੇ ਜਾਂਦੇ, ਇਹ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰੋਲਤ
ਰੀਤਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਏਹ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਹੈ ॥

(੨੦) (ਙ) ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਗੱਦੀ ਪਰ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ ਅਰ ਇਹ ਦਸਮ ਪਾਤਸਾਹੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼
ਉਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਪਲੰਘ ਪਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸਤੇ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿ ਏਹ
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਹੈ ॥

[੨੧] (ਚ) ਹਛੇਕ ਬਾਣੀ ਜੋ ਉਲਥਾ ਤਰਜਮਾ ਬੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਥਾ
ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਖਯਾਨ ਜੋ ਕਿਸੀ ਤਾ ਉਲਥਾ ਨਹੀਂ, ਸਭਨਾਂ ਮੈਂ ਕਾਦੇਸ ਰੀਤੀ ਅਨੁ-
ਸਾਰ ਅਸ੍ਰਓਕਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸੋ ਇਨਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਬਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਵਿ
ਵਾਰ ਲਿਖਕੇ ਆਪਣੀ ਸੰਮਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਸਤੇ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਹੈ ॥

(੨੨) (ਛ) ਕਵੀ ਗੁਣੀ ਗਯਾਨੀ ਕਾ ਵਯਵੇਤਾ ਇਸ ਬਾਤ ਨੂੰ ਨਿਸਚੈ ਕਰਦੇ
ਹਨ, ਕਿ ਇਹ ਬਾਣੀ ਆਪਣੀ ਦੱਸ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਹੋਰ

ਕਈ ਗ੍ਰੰਥ ਬੋਹੜੇ ਚਿਰ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਨਾਂਦੇ ਅਰ
ਇਸਦੇ ਕਾਵਜ ਤੇ ਹੀ ਭੇੜ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਏਹ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਹੈ ॥

[੨੪] (੨) ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਅਰਥਾਤ ੧੨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਹੋਣੇ
ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬੀ ਕੁਛ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਸਭ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ
ਲਿਖਿਆ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ॥

ਤੀਜਾ ਧੜਾਇ ਬੀੜਾਂ ਦੇ ਭੇਦ

(੧) ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਨੇ ਏਹ ਸਭ ਬਾਣੀਆਂ ਰਚੀਆਂ, ਪਰੰਤੂ ਜੁੱਧ
ਜੰਗਾਂ ਦੇ ਜੌਰ ਅਰ ਦੇਸ ਚਾਲ ਹੋਣੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਖਾਸ ਬੀੜ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲ
ਸਕਦੀ ਅਰ ਬਾਣੀਆਂ ਸਭਨਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੀ ਹਨ, ਨਿਰਾ ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਹੋਣ ਦੇ
ਕ੍ਰਮ ਤੇ ਭੇਦ ਹਨ, ਜੋ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਵਿਖੇ ਅਰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ
ਵਿਖੇ ਹੋਗਏ ਹਨ, ਅਰ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਸੁਖਮਨਾ ਅਰ
ਮਾਲ ਕੌਸ ਦੀ ਵਾਰ ਅਰ ਛੱਕੇ ਅਰ ਇਕ ਦੋ ਸਬਦ ਹੋਰ ਬੀ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਰਲੇ ਹਨ ॥

[੨] ਏਹ ਕਲਗੀਧਰ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਜਿਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਬਚਿੱਤ੍ਰ ਨਾਟਕ
ਨਾਮ ਮਾਲਾ ਪੁਰਾਣ, ਉਕਤ ਬਿਲਾਸ ਚਤਿਤ੍ਰ ਪਖਜਾਨ ਜਫਰ ਨਾਮਾ ਆਦਿ ਭਿੰਨ
ਭਿੰਨ ਸੇ, ਇਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਇਕ ਬੀੜ ਬਣਾਉਣੇ ਤੇ ॥ ਦਸਮ ਪਾਤਸਾਹ
ਗ੍ਰੰਥ ਨਾਮ ਤੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਯਾ ॥

ਛਾਪਣਾ

(੩) ਆਪਣਾ ਬਿਵਹਾਰ ਅਰ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਦਾ ਉਪਕਾਰ ਸਮਝਕੇ ਦਸਮ
ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਹਿਲੇ ਦੀਵਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਛਪਵਾਯਾ । ਦੂਜਾ ਛਾਪਾ
ਸਕਾਲਕੋਟ ਵਿਚ ਛਪਿਆ । ਤੀਜਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀ ਰਯਾਸਤ
ਜੀਂਦ ਨੇ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਛਪਵਾਯਾ । ਚੌਥਾ ਛਾਪਾ ਭਾਈ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਾਰੀ
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨਿਵਾਸੀ ਨੇ ਛਪਵਾਯਾ । ਪੰਜਵਾਂ ਛਾਪਾ ਵਿਰਲੇ ਮੇਲ ਦੇਣਾ ਇਪ
ਅੱਖਰਾਂ ਮੈਂ ਮਝਲੇ ਅਕਾਰ ਦਾ ਵਿਦਯਾ ਪ੍ਰਕਾਸਕ ਪ੍ਰੈਸ ਮੈਂ ਅਰ ਛੇਵਾਂ ਸਭ ਬੋ
ਛੋਟੇ ਟਾਇਪ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਅਕਾਰ ਦਾ ਲਾਹੌਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰੈਸ ਮੈਂ ਛਪਿਆ

(੪) ਏਹ ਸਚ ਹੈ ਜੋ ਲਿਖਣੇ ਨਾਲੋਂ ਬੀ ਸੋਧਣੇ ਵਿਚ ਪਰਿਸ਼੍ਰਮ ਬਹੁਤ
ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਲਿਖਾਰੀ ਨਾਲੋਂ ਸੋਧਕ ਵਧੀਕ ਬੁੱਧਿਮਾਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
ਅਰ ਸੁਧਾਈ ਲੋਕ ਘੱਟ ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਭੋਲ ਹੋਣ ਇਹ

ਕਿਸੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੁਰਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦਾ। [੫] ਪੰਡਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਮਜੀ-
 ਠੀਏ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਧਾਈ ਪਰ ਬੜਾ ਪਰਿਸ਼੍ਰਮ ਕਰਕੇ ਹਰੇਕ ਦਸਮ ਸਾਹਿਬਾਂ
 ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਗਲਤ ਨਾਮੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ। ਅਰ ਸਿੱਧ ਕੀਤਾ ਜੋ
 ਭਾਈ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਾਰੀ ਦੇ ਛਾਪੇ ਵਿਚ ਨਿਰੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ
 ਇਸਦੇ ਸੋਧਕ ਨੇ ਕਈ ਇਕ ਪਾਠ ਮਨਘੜਤ ਬਣਾਕੇ ਵਿਚ ਲਿਖ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।
 (੬) ਇਹ ਤਾਂ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਮਨਮਤ ਸੀ ਜਿਸ ਤੇ ਪੰਥ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਰ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ
 ਦੇ ਮਨ ਬਹੁਤ ਦੁਖੇ ਇਸ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਮਰ ਬੰਸ ਅਵਤੰਸ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ
 ਸੁਮੇਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹੰਤ ਤਖਤ ਪਟਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ
 ਗੜਾਨੀ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਦਿ ਗੜਾਨੀਓਂ ਅਰ ਪੰਡਤਾਂ ਸਾਹਿਬ-
 ਜਾਦਿਆਂ ਸੰਤਾਂ ਮਹੰਤਾਂ ਬੁਧਿਮਾਨਾਂ ਨੇ ਸਾਰਟੀਫਿਕਟ ਦਿਤੇ ਜੋ ਇਹ ਭੁੱਲਾਂ ਠੀਕ
 ਹਨ, ਅਰ ਐਸੇ ਮਨਘੜਤ ਪਦ ਕਲਗੀਧਰ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨ
 ਚਾਹੀਏ। (੭) ਅਰ ਪੰਡਤ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਓਹ ਸਹੀਆਂ ਵਾਲਾ
 ਗਲਤੀ ਨਾਮਾ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਮੈ ਪੇਸ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਮੈ
 ਬਰਾਨ ਕਾਰਕੁਨ ਕਮੈਟੀ ਖਾਲਸਾ ਦੀਵਾਨ ਨੇ ਗੁਰਮਤ ਗ੍ਰੰਥ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਭਾ
 ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੇਵਾ ਬਖਸੀ (੮) ਅਰ ਇਸ ਸਭਾ ਦੇ ਸਿਕੱਤਰ
 ਭਾਈ ਆਗੜਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਹਕੀਮ ਦੇ ਸਪੁਤ੍ਰ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕੰਮ
 ਦਾ ਕੁਲ ਖਰਚ ਆਪਣੇ ਜਿੰਮੇ ਲਿਆ, ਸੋ ਕਈ ਚਿਰ ਬੋਂ (ਲੈਕਚਰ) ਵਖਰਾਨ
 ਅਰ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਕਾਰ ਹੋਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪੁਸਤਕ
 ਅਸੁੱਧ ਛਪਦੇ ਹਨ ਅਰ ਸਭਤੇ ਵਧੀਕ ਇਹ ਅਨਰਥ ਹੋਣ ਲਗਾ ਜੋ
 ਕਵੀ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਮਨਘੜਤ ਨਾਲ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਕਰਨ ਲਗ
 ਪਏ ਹਨ ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਕ ਇਸਤਿਹਾਰ ਛਾਪਾ ਟੈਪ ਛਪਵਾਕੇ ਵੰਡਿਆ ਅਰ
 ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਮੈਂ ਭੇਜਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਸੁਧਾਈ ਵਿਚ ਬੁੱਧੀ ਬਿਦੜਾ ਵਾ ਧਨਤਨ
 ਕਰਕੇ ਸਹਾਇਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਟਹਲ ਕਰੇ। (੯) ਅਰ ਸਰਦਾਰਾ
 ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਰਬਰਾਹ ਸੇਵਾ ਗੁਰਦੁਾਰੇ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ
 ਜੋ ਇਸ ਸਮੇ ਪ੍ਰੈਜੀਡੈਂਟ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਸੇ, ਤਿਨਾਂ ਪਾਸ ਅਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੋ
 ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਅਦਿ ਗੁਰਦੁਾਰਿਆਂ ਤੇ ਦਸਮ ਪਾਤਸਾਹੀ ਅਸਵਾਰੇ ਦੇਣ।
 (੧੦) ਸਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਭ ਪੁਜਾਰੀ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਇਕਤ੍ਰ ਕਰਕੇ
 ਸੰਮਤੀ ਲਈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸਭ ਗੁਰਦੁਾਰੇ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ

ਇਕਤ੍ਰ ਸੇ। (੧੧) ਅਰ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜੋ ਮਨਜੂਰ ਸੀ ਇਸ
ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਦੀ ਸੰਮਤੀ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ ਐਸਾ ਉੱਤਮ ਕਾਰਜ ਮਲਵਈ ਬੰਗੇ
ਦੀ ਹੁੰਦੀ **ਤਖਤ ਅਕਾਲ ਬੰਗਾ ਸਾਹਿਬ** ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਹੋਵੇ
ਇਹ ਖਬਰ ਦੇਸਾਂਤਰਾਂ ਵਿਖੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਿਖੇ ਇਸਤਹਾਰ ਅਰ
ਪਤ੍ਰਕਾ ਲਿਖ ਭੇਜਕੇ ਗਾਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿਤੀ ਅਰ ਹਾੜ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸਾਰਾ
ਫਿਰ ਫਿਰਕੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ੩੨ ਅਸਵਾਰੇ ਇਕੱਤ੍ਰ ਕੀਤੇ ਜਿਨਾਂ ਦਾ
ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। (੧੩) ਅਰ ੮ ਤਾਰੀਖ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਟੇ ਸਾਵਣ ੧੮੫੨
ਨੂੰ ਭਾਈ ਆਗਸਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਕੀਮ ਦੇ ਸਪੁਤ੍ਰ ਭਾਈ ਮੰਨਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਕੀਮ
ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਤੇ, ਅਗੇ ਬਾਜੇ ਅੰਗਰੇਜੀ ਪਿਛੇ ਸੰਗਤਾਂ ਸਬਦ ਪੜਦੀਆਂ ਇਹਦੇ
ਪਿਛੇ ਚੌਰ ਛਤ੍ਰ ਝੁਲ ਉਤੇ ਫੁਲ ਬਰਖਾਉਤੇ ਛੇਆਂ ਪਾਲਕੀਆਂ ਵਿਚ ੩੨ ਸਾਰੇ
ਬਿਤਾਜਮਨ ਸਿੱਖ ਨਰਸਿੰਗੇ ਮੰਗਲ ਧੁਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਉਚਾਰ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ
ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਵਡੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲਬੰਗਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ
ਦੀ ਦੂਸਰੀ ਮੰਜਲ ਪਰ ਕਿ ਜਿਥੇ ਮੰਦਰ ਦਾ ਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਫਰਸ ਗਲੀਚੇ
ਬਿਛੇ ਹੋਏ ਸੇ, ਬੱਤੀ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੋਏ। [੧੪] ਅਨੰਦ ਜੀ ਦਾਪਾਠ
ਵਡੇ ਰਾਗੀਆਂ ਕੀਤਾ ਅਤਦਾਸਭ ਈ ਮੁਲਤਾਨਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੀਤੀ ਅਰਕੜਾਹ
ਪ੍ਰਾਦ ਵਤਤ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਜਾਪਜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੋਯਾ ॥

੩੨ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਾਂ ਦਾ ਬਰਨਨ ਜਿਨਾ ਉਤੇ ਸੋਧਾਈ ਕੀਤੀ

[੧] ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲਿਖਤ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਜਿਸਦੇ ਆਦ ਮੈਂ ਦੇ
ਮੂਰਤੀਆਂ ਹਨ ੧ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਦੂਜੀ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਅਰ
੧ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਅਰ ਕਈ ਪੜ੍ਹੇ ਅੰਕਪਲੀ ਦੇ ਅਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਪੜ੍ਹੇ ਉਤੇ
ਅੰਕਪਲੀ ਦੇ ਅਖਰਾਂ ਨਾਲ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਏਹ ਦਸਮ
ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਹਸਤ ਕਮਲ ਤੇ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਦਾ ਕ੍ਰਮ ਸਭਤੇ ਵਖਰਾ ਅਰ ਵਿਚ
ਦਸ ਪੜ੍ਹੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਤਾਂ ਬੀਸ ਨਵੀਨ ਫੇਰ ੪ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ੧੦ ਨਵੀਨ ਅਰ ਕਿਸੇ
ਬਾਣੀ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਪਰ [ਲੇਖਕ ਦਰਬਾਰੀ ਸਿੰਘ ਵਡਾ] (- ਲੇਖਕ ਦਰਬਾਰ
ਸਿੰਘ ਛੋਟਾ ਐਸਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਕਦਾਰਿਤ ਏਹ ਨਿਸਚੈ ਹੋਜਾਂਦਾ ਕਿ ਏਹ ਸ
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੁੱਧ ਕੀਤਾ ਹੋਯਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸੋਧਾਈ ਦਾ ਕੁਛ ਯਤਨ ਨਾ ਕਰਨ

ਪੈਂਦਾ, ਇਸੇ ਨਾਲ ਸੁੱਧ ਕਰਲੈਂਦੇ ਪਰ ਨਵੀਨ ਪੜ੍ਹੇ ਬੀ ਬਹੁਤ ਅਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ
 ਵਿਖੇ ਵੀ ਅਗੋਂਕਤ ਭੇਦ ਦੇਖਕੇ ਬੁੱਧੀ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਇਹ ਨੂੰ ਸੁੱਧ
 ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਅਸੁੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਰ ਜੇ ਹੋਰ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਮੰਨੀਏ
 ਅਰ ਕਸਰਤਰਾਇ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਲੌਕਕ ਠਹਿਰਦੀ ਹੈ ਜਹਾਕਿ
 ਅਰੰਭ ਮੈਂ ॥

੧ ਓਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਗ੍ਰੰਥੀ ਜੀ ਸਹਾਇ ਜਾਪੁ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦ ਕੇਵਲ ਇਕ

ਇਸ ਮੈਂ ਹੀ ਹੈ ਅਰ ੧ ਓਂ ਸਤਿਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਜਾਪ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦
 ਛਪੇ ਡੇਦ ਝ ਪ੍ਰਸਾਦਿ । ਸਭਨਾਂ ਮੈਂ ਅਰ ਇਹੋ ਸਭ ਦੇ ਕੰਠ ਹੈ ॥

ਜਾਪਜੀ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤ ਆਦਿਕ ਬਾਣੀਆਂ ਜੋ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਿੰਘਾਂ
 ਦੇ ਕੰਠ ਅਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਅਰ ਛਾਪਾ ਹੋ ਚੁਕੀਆਂ ਹ
 ਨ ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਥੋਂ ਵਿਲੱਖਣ ਹਨ, ਚੰਡੀ ਦੀ ਵਾਰ ਸਾਰੀ ਹੀ ਨਵੀਨ ਹੈ ਪ
 ਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਜੋ ਸਭ ਦੇ ਕੰਠ ਅਰ ਹਰੇਕ ਸਿਖ ਅਰਦਾਸ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਇ
 ਸਦੀ ਬੀ ਹਰੇਕ ਤੁਕ ਨਵੀਨ ਹੈ । ਕ੍ਰਿਸਨਾਵਤਾਰ ਦੇ ਆਦ ਕਈ ਉਪਣੀਆਂ
 ਹੀ ਨਹੀ ਹਨ । ਕਈਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਅਖਰ ਦੋ ਵਧੀਕ ਹਨ, ਕਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਘ
 ਟ ਬੀ ਹਨ ਚਰਿਤਰਾਂ ਅਰ ਹਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿਚ ਤੁਕਾਂ ਅਰ ਬੈਠਾਂ ਬੀ ਘਟ ਹਨ,
 ਇਹ ਸਭ ਵੇਰਵਾ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਛੋਟਿਸਤ ਵਿਚੋਂ ਅਗੇ ਦੇਖੋ ਇਸਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ੪੦੩ ਹ
 ਨ ਤਾਂ ਬੀ ਇਸਨੂੰ ਸਭਨਾਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਅਰ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਓਟੀਵ ਨਕੇ ਇ
 ਸਦੀਆਂ ਦੋ ਚਾਵਾਂ ਗਿਣੀਆਂ । ਇਸਦੀ ਟਹਿਲ ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘਜੀ
 ਡਿਪਟੀ ਮਹਿਕਮੇ ਨਹਿਰ ਸਰਦਾਰ ਆਤਮਾ ਸਿੰਘ ਤਹਜੀ ਸੀਲ ਦਾਰ ਅਰ ਭੋਲਾ
 ਸਿੰਘ ਜੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਮਾਧ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਹਨ ॥

(੨) ਦੂਜੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਟਹਿਲੀਏ ਸ੍ਰੀ ਤਰਨਤਾਰਨ ਜੀ ਦਰਬਾਰ ਦੇ
 ਗੀਕੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਨ ਅਰ ਇਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁ
 ਰੂ ਹਰਿਗੁਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗੇ ਵਿਖੇ ਨਿੱਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
 ਲਿਖਤ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਅਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹੈ । ਪੜ੍ਹੇ ਕਾਗਜ ਕਸਮੀਰੀ ਸੁੱਧ ਭੀ ਚੰ
 ਗਾ ਹੈ ਪਰ ੧੨੭੫ ਸੇ ੧੨੯੭ ਤਕ ਅੰਕ ਸਸਤਰ ਨਾਮ ਮਾਲ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ
 ੪੯੬ ਅੰਕ ਦਾ ਪੱਤਰਾ ਇਕ ਘੱਟ ਹੈ ਅਰ ਇਸ ਪੁਰ ਜੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਜੀ ਦੇ ਗੁ

ਰਦਵਾਰੇ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਏਹ ਤਖਤ ਕਸਗੜ ਦਰਬਾਰ ਆ
ਨੰਦ ਪੁਰ ਜੀਤਿ ਸ੍ਰੀ ਤਰਨ ਤਾਰਨ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ ॥

(੩) ਤੀਜੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੋ ਤਖਤ ਅਕਾਲ ਬੁੰਗਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀਪ
ਰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ, ਲਿਖਤ ਸੁੰਦਰ ਅਰ ਪਰਾਚੀਨ ਕਾਗਜ ਸਯਾਲਕੋਟੀਹ
੩ਤਾਲ ਲਾਕੇ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਰ ਹਾਸੀਏ ਪਰ ਕਿਸੇ ਅਨਜਾਣ ਨੈ ਅ
ਖਰ ਮੋਟੇ ਟੇਢੇ ਲਿਖਕੇ ਭੁਲਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਫੇਰ ਬੀ ਕਈਥਾਂ
ਸੋਧ ਹੈ ਜਿਹਾਕੁ ਕਈ ਤੁਕਾਂ ਅਰ ਅੱਖਰ ੬੪ ਅਰ ੬੫ ਵਾਂ ਚਰਿਤਰ
ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀ ਪੱਤਰੇ ਪਦਪ ਹਨ ॥

(੪) ਚੌਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਝੰਡੇ ਬੁੰਗੇ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਲਿਖਤ ਅਰ
ਕਾਗਜ ਸਯਾਰਨ, ਸੁਧ ਬੀ ਅਛੇ ਅਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮੇ ਦੇ ਹਨ ਪਤਰੇ ੬੭੯ ॥

(੫) ਪੰਜਵੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਰਾਮਸਰ ਜੀਬਿਰਾਜਮਾ
ਨ ਹਨ, ਲਿਖਤ ਪਰਾਚੀਨ ਸਮੇਦੀ ਸੁੱਧ ਚੰਗੇ ਪਤਰੇ ੬੬੧ ॥

(੬) ਛੇਵੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੋ ਤਖਤ ਅਕਾਲਬੁੰਗੇ ਦੇ ਵਡੇ ਨੰਬਰਦਾਰ ਗੁ
ਲਾਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਪੁਤਰ ਗੁਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੇ ਹਨ ।
ਲਿਖਤ ਪਰਾਚੀਨ ਪੱਤਰੇ ੭੧੦ ॥

(੭) ਸੱਤਵੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭਾਈ ਗਯਾਨ ਸਿੰਘਜੀ ਗਯਾਨੀਸ੍ਰੀ
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਗੁਰੂ ਚਰਨ ਨਿਵਾਸੀ ਜੀਦੇ ਘਰ ਬਿਰਾਜਦੇ ਹਨ, ਅਰ ਉਕਤ
ਗਯਾਨੀ ਜੀਦੇ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਵਿਸਨ ਸਿੰਘ ਗਯਾਨੀ ਜੀਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਹੈ

(੮) ਅੱਠਵੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀਪਤਰੇ ਪੈਵੰਦ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਪੁਰਾਤਨੀਲਿਖਤ
ਅਰ ਸੁਧ, ਸੰਮਤ ੧੮੪੮ ਬਿਕ੍ਰਿਮੀ ਦੇਲਗਭਗ ਕਾਬਲ ਦੇ ਕਿਲੇ ਬਾਲਾਸਾਰ
ਵਿਚ ਬੈਠਕੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੈ ਲਿਖੇ ਫੇਰ ਕਈ ਚਿਰ ਪਿਸੌਰ ਰਹਿਕੇ ਸੰਮਤ ੧੯੨
੦ ਥੋਂ ਨਾਮੀ ਗਯਾਨੀ ਗਯਾਨਸਿੰਘ ਜੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੀਏ ਗੁਰੂ ਚਰਨ ਨਿਵਾਸੀ
ਦੇ ਅਰ ਹੁਣ ਉਨਾਂ ਦੇ ਪੁਤਰ ਸੰਤਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਬਿਰਾਜਦੇ ਹਨ ਪੱਤਰੇ ੫੭
੭ ਹਨ ॥

(੯) ਨਾਵੇਂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭਾਈ ਜੈ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਲਵਾਈ ਸਿਦਕੀ ਭਰੋ
ਸੇ ਵਾਲੇ ਸਿਖ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀ ਲਿਖਤ ਕਿ ਜਿਨਾਂ ਦਾ ਜਵਾਨ ਪੁਤਰ ਅਰ ਜਵਾਨ
ਪੋਤਰਾ ਹੁਕਮ ਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦਿਨ ਬੀ ਵਡੀ ਪੁਰਕਰਮਾਂ ਅਰ ਚੌਕੀ ਸਾ

ਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸਨ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਨ ਪਾਯਾ ਇਨਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਮੰਨਾਸਿੰਘ ਜੀਹਕੀ
ਮ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਦੇ ਹਨ , ੭੦ ਵਰੇ ਤੇ ਉਪਰ ਅਵਸਥਾ, ਲਿਖਤ ਸੁੰ
ਦਰ ਪੱਤਰੇ ੬੪੨ ਹਨ ॥

(੧੦) ਦਸਵੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀਦੇ
ਵਡੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਹਰਨਾਮਸਿੰਘ ਜੀਦੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਲਿਖਤ ਪੁਰਾਤਮੀ, ਪੱਤਰੇ ੯੩੩ ਹ
ਨ ॥

(੧੧) ਯਾਰਵੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀਦੇ
ਵਡੇ ਗਰੰਥੀ ਜਸਾਸਿੰਘ ਜੀਦੇ ਸਮੇਦੇ ਪੁਰਾਤਮੀ ਹਨ , ਅਰ ਗਰੰਥੀਆਂ ਦੇ ਡੇ
ਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਬਿਰਾਜਦੇ ਹਨ ਇਨਾਂ ਦੇ ਟਹਿਲੋਏ ਬੀ ਗਰੰਥੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ
ਹੀ ਹਨ ॥ ਪਤਰੇ ੭੬੦ ਹਨ ॥

(੧੨) ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਪਿਸ਼ੌਰੀਆਂ ਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੇ ਲਿਖਤ ਪਰਾਚੀ
ਨ ਕਾਗਜ ਸਤਰਾਂ ਸੁੰਦਰ ਪਤਰੇ ੬੦੪ ਅਰ ਬੜਾ ਅਕਾਰ ਹੈ ਇਨਾਂ ਦਾ ਟਹਿ
ਲੀਆ ਭਾਈ ਨਰੈਣਸਿੰਘ ਜੀ ਸਿਕਤਰ ਖਾਲਸਾ ਸਤਿਸੰਗਤਸਭਾ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਤ
ਸਰ ਜੀ ਹੈ ॥

(੧੩) ਤੇਰਵੇ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬੁੰਗੇ ਨੂਰ ਮਹਲੀਆਂ ਦੇ ਹਨ, ਇਨਾਂ ਦੀ
ਟਹਿਲ ਵਿਚ ਭਾਈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਸਿੰਘ ਜੀ ਬੁੰਗਈ ਜਿਨਾ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂਗ
ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲਿਖਦਿਆਂ ਹੀ ਬੀਤੀ ਹੈ ॥ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਹਨ ਲਿਖਤ
ਪੁਰਾਤਮੀ ਅਰ ਪੱਤਰੇ ੬੬੧ ਹਨ ॥

(੧੪) ਚੌਦਵੇ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹੰਤ ਦੇਵਾਸਿੰਘ ਜੀਦੀ ਧਰਮਸਾਲਾਮੈ
ਬਿਰਾਜਦੇ ਹਨ, ਛੋਟਾ ਅਕਾਰ ਲਿਖਤ ਪਰਾਚੀਨ ਸੁਧਾਈ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਪਤਰੇ
੮੫੦ ਹਨ ॥

(੧੫) ਪੰਦ੍ਰਵੇ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਭਾਈ ਸੰਤਸਿੰਘ ਸੁਖਾਸਿੰਘ
ਜੀ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਦੇ ਹਨ, ਲਿਖਤ ਪੁਰਾਤਮੀ ਪਤਰੇ ੭੪੯ ਹਨ ॥

(੧੬) ਸੋਲਵੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੰਤਸਿੰਘ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਬਰਾਂਚ ਸਕੂ
ਲ ਵਿਚ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ ਲਿਖਤ ਪਰਾਚੀਨ ਪਤਰੇ ੫੬੨ ਹਨ ॥

(੧੭) ਸਤਾਰਵੇ ਗਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬੜੇ ਪਰਾਚੀਨ ਕਾਗਜ ਸਤਰਾਂ ਸੁੰਦਰ
ਪੱਤਰੇ ੭੦੧ ਬੁੰਗੇ ਸਰਦਾਰ ਦੇਸਾਸਿੰਘ ਲਹਿਣਾਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆਂ ਵਿਚ ਬਿਰਾ

ਜਦੋਂ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਹਿਲੀਏ ਭਾਈ ਸੁਖਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀਰਸਿੰਘਜੀ ਬੁੰਗਈਹ
ਨ।

(੧੮) ਅਠਾਰਵੇਂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਲਿਖਤ ਪੁਰਾਤਨ ਪਤਰੇ ੭੩੧ ਅਰ
ਭਾਈ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਮਹੰਤ ਧਰਮਸਾਲਾ ਬੋਹੜ ਵਾਲੀ ਦੇ ਵਹਿਲ ਕਰ
ਦੇ ਹਨ ॥

(੧੯) ਉਨੀਸਵੇਂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਧਰਮਸਾਲਾ ਪਿਸ਼ੋਰੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹ
ਨ, ਲਿਖਤ ਪੁਰਾਤਨੀ ੬੮੦ ਪੱਤਰੇ ਹਨ ॥

(੨੦) ਏਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਭਿੜਾਣੀਆਂ ਦੇ ਬੁੰਗਈ ਭਾਈ ਲਹੌ
ਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਡੀਟਰ ਅਖਬਾਰ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਗਜ਼ਟ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੇ ਮਿਲੇ ਸੋ
ਲਿਖਤ ਕਾਸ਼ਮੀਰੀ ਸਤਰਾਂ ਸੁੰਦਰ ਸੁਨਹਰੀ ਅਰ ਆਦ ਦੇ ਪਤਰੇਬੀ ਸੁਨਹਰੀ
ਅਰ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਥੀ ਹਨ ਪਤਰੇ ੭੨੮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਹਿਲੀਏ ਭਾਈ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ
ਬਾਹਮਣ ਮੁਨਸੀ ਦਫਤਰ ਮਜ਼ਹਬਪਿਲ ਕਮੈਟੀ ਦੇ ਬੜੇ ਗੁਣੀ ਪਿੰਗਲ ਪ੍ਰਸ
ਤਰ ਅਰ ਸਹਿਤ ਸਾਸਤ੍ਰ ਪਠਤ ਕਵੀ ਹਨ, ਹਨੂਮਾਨ ਨਾਟਕ ਮਾਨੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ
ਰਸਨਾਗਰ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਾਂ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਵੇਰ ਪਾਠ ਨਾ
ਟਕ ਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ॥

(੨੧) ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪੁਰਾਤਮੀ ਅਰ ਬਿਰਧ ਹਨ, ਪ
ਤਰੇ ੬੦੭ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟਹਿਲੀਏ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਦਿਤ ਸਿੰਘ ਸੂਬੇਦਾਰ ਆਹਲੂ
ਵਾਲੀਏ ਹਨ ॥

(੨੨) ਏਸ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਠਾਕੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜੀ ਦੀ ਧਰ
ਸਾਲਾ ਦੇ ਮਹੰਤ ਸਾਧੂਸਿੰਘਜੀਕਰਦੇ ਹਨ ਪੱਤਰੇ ੫੫੫, ਲਿਖਤ ਪੱਤਰੇਸਯਾ
ਸਭ ਕੁਛ ਪੁਰਾਤਨ ਹੈ ॥

(੨੩) ਏਹ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਚਰਾਰੀਆਂ
ਬੁੰਗੇ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ ਟਹਿਲ ਭਾਈ ਮਣਸਾ ਸਿੰਘ ਚਰਾਰੀਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ੬
੭ ਪਤਰੇ ਅਰ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਤਮੀ ਹਨ ॥

(੨੪) ਏਸ ਸ੍ਰੀਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥਸਾਹਿਬ ਜੀਦੀ ਸੇਵਾ ਮਹੰਤ ਈਸਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਲਾਈ ਬੁੰਗੇ ਵਿਖੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ੭੮੭ ਪੱਤਰੇ ਅਰ ਲਿਖਤ ਪੁਰਾਤਮੀ ਸੁੰਦ
ਅਰ ਸੁੱਧ ਥੀ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਮਹੰਤਜੀ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ, ਫਿ ਇਸ ਉੱਤੋਂ ਕਇਯਾਂਪਰੇ